

Samfunnsansvar i Helse Stavanger HF - redegjørelse

Spesialisthelsetjenesten har vedtatt et felles rammeverk for samfunnsansvar. Dette rammeverket gir en oversikt over lovkrav i regnskapsloven, likestillings- og diskrimineringsloven og åpenhetsloven som helseforetakene skal rapportere på i redegjørelsen for samfunnsansvar.

Redegjørelsen gir en oversikt over aktuelle temaer knyttet til hvert enkelt område, samt en overordnet vurdering av risiko og tiltak.

Redegjørelsen er signert av styret og administrerende direktør i Helse Stavanger HF.

I arbeidet med å vurdere og identifisere risiko relatert til samfunnsansvaret er det tatt utgangspunkt i ansvarlighetskompasset som er utviklet av OECD. Når det gjelder risikovurderinger knyttet til egne ansatte, er de sammenfallende med vurderingene til vår eier Helse Vest. Dette har sammenheng med at Helse Stavanger faller innunder Helse Vest-paraplyen, hvor selve rammeverket med prosedyrer og system er felles for ansatte i alle foretak i Helse Vest.

For området likestilling -og diskrimineringsloven er det utarbeidet en egen rapport for Helse Stavanger.

Byggeprosjektet nytt sykehus på Ullandhaug, Nye SUS, er risikovurdert mer inngående oppimot kravene knyttet til samfunnsansvaret. Årsaken til dette er at det er et prosjekt som er utenfor det Helse Stavanger til vanlig driver med som er ytelse av helsetjenester, samt at personell som jobber i bygg- og anleggsbransjen ofte er mer utsatt for arbeidsforhold som ikke er i overenstemmelse med lovverket.

Det er naturlig at vurdering av risiko for området samfunnsansvar, ses i sammenheng med annen risikostyring i Helse Stavanger. Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten § 8f legger føringer for at Helse Stavanger som et helseforetak «minst en gang årlig systematisk gjennomgå og vurdere hele styringssystemet opp mot tilgjengelig statistikk og informasjon om virksomheten for å sikre at det fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring av virksomheten» (Ledelsens gjennomgang). Videre har Helse Stavanger sammen med resten av helseforetaksgruppen identifisert fem risikoområder som en ser særlig behov for å følge opp. Helse Stavanger har også vært representert i det regionale nettverket for implementering av åpenhetsloven.

Sosiale forhold

Menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold

Lover og sentrale føringer:

Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven)

§ 4. Plikt til å utføre aktsomhetsvurderinger

Åpenhetsloven

Loven pålegger en informasjonsplikt og en plikt til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger som skal være tilgjengelig i en offentlig rapport.

§ 5. Plikt til å redegjøre for aktsomhetsvurderinger

Helseforetakets redegjørelse:

Helse Stavanger er et av landets seks universitetssykehus og vi betjener en befolkning på 380 000 i Sør-Rogaland, fra Hjelmeland i nord til Sokndal i sør. Stavanger universitetssjukehus eies av det regionale helseforetaket Helse Vest.

Egne medarbeidere

Det er utarbeidet en felles personalpolicy i Helse Vest som skal ivareta rettighetene til den enkelte medarbeider. Helse Stavanger har etiske retningslinjer som gjelder alle medarbeidere og innleid personell. Det er videre utarbeidet egne rutiner for varsling. Disse ble nylig revidert etter en omfattende prosess.

I den årlige «ledelsens gjennomgang» gjøres det blant annet rede for risikovurderinger knyttet til om medarbeideres rettigheter blir ivaretatt. Et eksempel på et tiltak for ivareta medarbeideres rettigheter er at det årlig gjennomføres en forbedringsundersøkelse. På bakgrunn av tilbakemeldingene i årets undersøkelse er det grunnlag for å se nærmere på forbedringer av ytringsklimaet i foretaket.

Innkjøp i foretaket

Helse Stavanger kjøper varer og tjenester av stort omfang og av ulik art. Dette er leveranser til selve driften, men i og med at Helse Stavanger for tiden bygger nytt sykehus på Ullandhaug, omfattes også leveranser av varer og tjenester til byggeprosjektet.

- *Innkjøp foretatt av Sykehusinnkjøp*

Helse Stavanger har inngått en avtale med Sykehusinnkjøp om å kjøpe inn varer og tjenester på vegne av foretaket. I den inngåtte avtalen forplikter Sykehusinnkjøp seg til å ivareta samfunnsansvaret i disse anskaffelsene på vegne av Helse Stavanger. Sykehusinnkjøp HF har vedtatt en policy for samfunnsansvar og gjennomfører aktsomhetsvurderinger for hele leverandørkjeden for de varekategoriene som de vurderer har høyest risiko. For nærmere redegjørelse se [Samfunnsansvar - Sykehusinnkjøp HF \(sykehusinnkjop.no\)](https://www.sykehusinnkjop.no).

- *Innkjøp foretatt av eier Helse Vest*

Helse Vest har ansvar for å inngå rammeavtaler av helsetjenester som Helse Stavanger kan benytte seg av for å sikre at foretaket kan yte den lovpålagte spesialisthelsetjeneste til befolkningen i sitt opptaksområde. Det er følgelig Helse Vest som er ansvarlig for at

aktsomhetsvurderinger blir gjort for disse leveransene. Vi viser her til Helse Vest sin redegjørelse

Byggeprosjektet Nye SUS

Nye SUS er etablert som en egen prosjektorganisasjon for å planlegge og gjennomføre byggetrinn 1 i forbindelse med det nye universitetssykehuset på Ullandhaug. Kostnadsrammen er på 11.3 milliarder kroner.

- *Innkjøp foretatt i byggeprosjektet Nye SUS*

Det er opprettet en egen avdeling som har ansvaret for å foreta de nødvendige anskaffelser og sikre at de lyses ut i overensstemmelse med lov om offentlige anskaffelser og at lovverkets krav knyttet blant annet til sosiale forhold og miljø blir ivaretatt. For både varer og tjenester ivaretas dette ved at det er medtatt kontraktsvilkår angående anstendige arbeidsforhold som forplikter leverandør. Avtalene blir fulgt opp gjennom oppdragsperioden.

Fysisk arbeidsmiljø på byggeplassen

Utover de nevnte kontraktsforpliktelser som gjelder både varer og tjenester, har Helse Stavanger som byggherre et utvidet ansvar for det fysiske arbeidsmiljø på selve byggeplassen. Dette blir ivaretatt med en egen HMS-avdeling i prosjektorganisasjon. Nye SUS har over lengre tid vært det største byggeprosjektet i landet. Det har på denne bakgrunn vært nødvendig å organisere dette arbeidet på en systematisk måte for å sikre etterlevelse av lovkravene. Det er blant annet inngått samarbeid med aktuelle etater slik som Arbeidstilsynet, miljømyndigheter og skatteetaten slik at byggeprosjektet utover egenkontroller blir kontrollert av regelmessig av eksterne. Vi mener dermed at det ved gjennomføring av byggeprosjektet Nye SUS gjøres aktsomhetsvurderinger fortløpende på en systematisk måte.

Egne medarbeidere

- Risikoområde:

Sikre at lovkrav og den nedfelte personalpolicy etterleves i praksis

- Tiltak:

Vurdere dette fortløpende, i år er det satt i gang et arbeid for å forbedre ytringsklima i foretaket.

Medarbeidere og mangfold

Lover og sentrale føringer:

Likestillings- og diskrimineringsloven § 26

Arbeidsgivere i offentlige virksomheter, og private virksomheter med flere enn 50 ansatte skal:

- jobbe med likestilling og diskriminering gjennom en lovbestemt metode, herunder annethvert år kartlegge lønn og ufrivillig deltid (aktivitetsplikt).
- redegjøre for likestilling i årsberetning/-rapport (redegjørelsesplikt).

Helseforetakets redegjørelse:

Det redegjøres for dette punktet i egen mal som er godkjent av foretaksgruppen i Helse Vest høsten 2022.

Helse Stavanger sin redegjørelse:

[Likestillingsredegjørelse - Helse Stavanger \(helse-stavanger.no\)](https://www.helse-stavanger.no)

Miljøforhold

Klima

Love og sentrale føringer:

Regnskapsloven § 3-3 c

foretak som er omfattet av loven utarbeide en redegjørelse om samfunnsansvar som minst omhandler miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, likestilling og ikke-diskriminering, overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser.

Felles klima og miljømål for spesialisthelsetjenesten.

Generelt - Klima og miljø

Helse Stavanger samarbeider tett med de øvrige helseforetakene gjennom interregionalt samarbeidsutvalg der aktiviteten oppsummeres hvert år i [Spesialisthelsetjenesten rapport om samfunnsansvar \(2021\)](#) Helse Stavanger har lagt inn egne data i klimaregnskapet, som er en del av rapporten og som publiseres i begynnelsen av mars, hvert år. Når de ferdige resultatene fra datafangsten for 2022 er klare vil de bli tilgjengeliggjort på foretakets intranettside.

- *Dialogmøte*

I april 2022 ble for første gang, klima og miljø satt på agendaen i dialogmøtet mellom Helse Vest RHF og Helse Stavanger der resultatene fra klimaregnskapet 2021 ble presentert.

- *Nye og ambisiøse klima og miljømål og oppdatert klima og miljøpolitikk.*

Spesialisthelsetjenesten har utarbeidet syv nasjonale klima og miljømål og har forpliktet seg å redusere CO₂-utslippet med 40 prosent innen 2030. Etersom de nye nasjonale målene går frem til 2030, gjorde Helse Stavanger de nye målene til sine. Ny klima- og miljøplakat skal være digital og ikke printes ut. Klima og miljømålene skal være konsistente med foretakets klima og miljøpolitikk og derfor ble det fremmet forslag om oppdatering av eksisterende klima- og miljøpolitikk. De nye målene og politikken ble besluttet i ledergruppen i desember 2022.

- *Klimabudsjett.*

Ledergruppen besluttet oppstart av forberedelse til et klimabudsjett, første halvdel 2023. I styringsdokumentet 2020 står det at foretakene skal arbeide for å videreutvikle klimaregnskapet. Utarbeidelse av klimabudsjett er i tråd med dette kravet.

- *Det grønne skiftet skjer nå*

I anbudsrunder i regi av Sykehusinnkjøp ble to rammeavtaler som startet våren 2022 innfridd med krav om at lastebil og varebil skulle være elektriske. Flere og flere leverandører viser at de har klima og miljø på dagsorden og høsten 2022 startet foretakene på Vestlandet opp en rammeavtale med kanylebokser laget av 100 prosent resirkulert plast.

- *Intern revisjon*

For å undersøke om miljøledelsessystemet er i samsvar med gjeldende interne prosedyrer, forskrifter/lovverk samt miljøstandard ISO 14001:2015, gjennomføres det interne foretaksrevisjoner. I 2022 ble det gjennomført fire klinikkrevisjoner. Miljøavvikene er sammenfallende med observasjoner fra ekstern revisjon og blir registrert i revisjonsmodulen i Synergi og behandlet og håndtert av reviderte klinikker.

- *Ekstern revisjon*

20.-22. september 2022 ble det gjennomført ekstern miljørevisjon med Kiwa Teknologisk institutt som revisorer. Revisjonen ble gjennomført med intervju og befaring på følgende enheter: ledelsen ved administrerende direktør, HMS-sjef, mikrobiologen, Nye SUS, økonomi og finans, klinikk psykisk helsevern voksne og Sandnes ambulansesasjon.

Generelt får sykehuset gode tilbakemeldinger. Revisjonen fant grunnlag for å gi Helse Stavanger syv merknader og tre forbedringspunkt som ble behandlet og lukket innen fristen.

Byggeprosjektet Nye SUS

Samfunnsansvaret knyttet til ytre miljø for Nye SUS gjelder spesielt områdene:

- Miljøledelse
- Klima- og miljømål
- Oppfølging; rapportering og måling av miljøprestasjoner

Temaene er fulgt opp systematisk gjennom alle prosjektfasene i byggeprosjektet. Nedenfor er det gitt en kortfattet beskrivelse av hvordan man har jobbet med disse temaene.

Det henvises til følgende dokumenter hvor nevnte tema er beskrevet nærmere:

- Miljøprogram (MP) (2015)
 - Med utgangspunkt i premissdokumentet «Grønt Sykehus, Prosjektrapport II (2012), Miljø- og klimatiltak innen bygg og eiendomsforvaltning i spesialisthelsetjenesten», er det definert målsettinger innen sentrale miljøtema som klimagass, energi, materialer, avfall, utslipp og forurensning. Her beskrives også hvordan miljøledelse skal gjennomføres i alle deler av prosjektet.
- Miljøoppfølgingsplan (MOP) (2017 / rev 2018)
 - Miljøoppfølgingsplanen er et styrende dokument som beskriver mer konkret hvordan miljømålene i Miljøprogrammet kan oppnås. «Miljø» defineres som alle forhold som på en eller annen måte, direkte eller indirekte, har innvirkning på ytre miljø som f.eks. utslipp av klimagass knyttet til energibruk og energiproduksjon, utslipp av klimagass knyttet til produksjon og bruk av materialer, innhold av helse- og miljøfarlige stoffer i materialer og produkter, samt økologiske forhold knyttet til tomt. Videre vil tema som omhandler innemiljø (luftkvalitet, dagslys, termisk komfort etc.) også inngå.
 - I revidert versjon av MOP (2018) er det tatt inn miljøkrav fra områderegeringsplanen som angår klimagass, fossilfri anleggsplass og blå-grønn faktor.
 - Det konkluderes i MOP med at videre miljøoppfølging gjennomføres etter BREEAM-NOR-metodikk hvor målet for samlet miljøprestasjon settes til status «Very Good». BREEAM-NOR er et poengbasert miljøsertifiseringssystem som måler miljøprestasjoner i grader og er bedre enn de krav som er satt i offentlige lover og forskrifter.
- Anbudsdokumenter for ulike utførelsesentrepriser
 - Relevante miljøkrav, fra bl.a. BREEAM, er tatt inn i de respektive entreprisene

Det utarbeides månedlige statusrapporter for prosjektet Nye SUS, hvor også status i forhold til miljømål måles, og eventuelle avvik kommenteres.

Naturmangfold og økosystemer

Love og sentrale føringer:

Regnskapsloven § 3-3 c

foretak som er omfattet av loven utarbeide en redegjørelse om samfunnsansvar som minst omhandler miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, likestilling og ikke-diskriminering, overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser.

Standard for klima og miljø i byggeprosjekter

Helseforetakets redegjørelse:

Byggeprosjektet Nye SUS

- *Ivaretagelse av naturmangfold i byggeprosjekter*

Stavanger kommune har fastsatt strenge krav til blågrønne løsninger i reguleringsbestemmelsene for området der det nye sykehusets bygges. For å oppfylle disse kravene skal det oppnås en blågrønn faktor på 0,7 for sykehusområdet. Blågrønn faktor er et beregningsverktøy som skal sikre gode overvanns- og vegetasjonskvaliteter i sykehusområdet. Blågrønn faktor beregnes for byggefeltene samlet innenfor detaljreguleringsplanen for Nye SUS, første byggetrinn. Sykehuset består av flere store bygg, som dekker størstedelen av byggeområdene. Tiltak for overvannshåndtering, og grøntområder er i stor grad lagt utenfor byggeområdene for å kompensere for dette. Beregningen av blågrønn faktor baseres på utomhusplanen for hele planområdet for detaljreguleringen. Den pågående opparbeidelsen av utomhusarealene i sykehusområdet sikrer at kravet om blågrønn faktor på 0,7 oppfylles.

- *Utslipp helse- og miljøskadelige stoffer*

Prosjektet Nye SUS oppdaget i 2022 at overvann som passerer gjennom sprengt fyllitt (bergarten i området) inneholder høye konsentrasjoner av sink og nikkel. Dette skyldes en kjemisk reaksjon som oppstår når den sprengte fyllitten får tilgang til oksygen og vann som renner gjennom den.

Prosjektet oppdaget dette først i en ledningsgrøft som ble sprengt ut i forbindelse med byggingen av den nye adkomstveien til sykehuset fra Kristine Bonnevis vei, hvor Rogaland fylkeskommune er byggherre. Dette er løst midlertidig ved å pumpe overvannet med de høye konsentrasjonene av sink og nikkel til hoved-avløpsledningen til IVAR, som fører avløpet videre til renseanlegget i Mekjarvik.

Prosjektet har stilt spørsmål til om det også utløses sink og nikkel fra den sprengte fyllitten inne i byggeområdet for sykehuset. For å svare på dette er det tatt systematiske vannprøver av overvannet som passerer gjennom sykehusområdet. Det er konstatert at det fortsatt, flere år etter at byggegropen for sykehuset ble sprengt ut, løses ut sink og nikkel i overvannet som passerer gjennom de sprengte massene.

Fra før av har det vært kjent at fyllitt kan inneholde høye konsentrasjoner av arsen. Det er derfor restriksjoner på hvor fyllitt kan deponeres her i regionen.

Prosjektet gjennomfører en rekke tiltak for å redusere utslippene av sink og nikkel. Statsforvalteren i Rogaland har fått informasjon om problemene og tiltakene underveis. Statsforvalteren gav den 21.12.22 Helse Stavanger pålegg om å gjennomføre tiltak for å redusere forurensningen fra anleggstomten og tilhørende infrastruktur. Det var i etterkant et møte med Statsforvalteren 05.01.23 for å avklare hvordan dette pålegget skulle forstås. Vår vurdering var at det ikke var praktisk og økonomisk mulig å gjennomføre

tiltakene i pålegget innen de frister som ble satt. Helse Stavanger sendte 19.01.23 en klage på vedtaket.. Statsforvalteren har i et brev av 27.01.23 gitt klagen oppsettende virkning. Målinger av konsentrasjonene av sink og nikkel i overvannet i området og holder Statsforvalteren løpende orientert om analyseresultatene. Helse Stavanger har ikke fått noe nytt pålegg fra Statsforvalteren.

Økonomiske forhold

Skatt og forebygging av økonomisk kriminalitet

lover og sentrale føringer:

Regnskapsloven § 3-3 c

Foretak som er omfattet av loven skal utarbeide en redegjørelse om samfunnsansvar som minst omhandler miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, likestilling og ikke-diskriminering, overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser.

Eierskapsmeldingen: Selskapet arbeider systematisk for å forebygge økonomisk kriminalitet som korrupsjon og hvitvasking i egen virksomhet og i leverandørkjeden

Helseforetakets redegjørelse:

Generelt

Helse Stavanger er som er et av helseforetakene i Helse Vest også omfattet av det overordnede rammeverket som er gjeldende i helseregionen. Helseforetakene benytter seg av de samme systemer og det er utarbeidet prosedyrer og rutiner innenfor eksempel fakturahåndtering som sikrer at det er flere som er involvert ved utbetaling og dermed minske risiko for økonomisk kriminalitet.

Ved å kanalisere innkjøp gjennom Sykehusinnkjøp sikres det at lov om offentlige anskaffelser overholdes og dermed at innkjøp foretas på en slik måte at risiko for korrupsjon og annen økonomisk kriminalitet er liten.

Utover de etiske retningslinjene som ansatte i Helse Stavanger er forpliktet til å følge er det også inngått samarbeidsavtaler på regionalt nivå, som også forplikter Helse Stavanger. Avtaler er inngått med leverandørindustrien (Bransjeorganisasjonen for helse- og velferdsteknologi (LFH) og legemiddelindustrien (LMI)) som skal sikre at samhandlingen skjer på en faglig og etisk korrekt måte.

Selv om det foreligger prosedyrer og generelle retningslinjer som skal hindre økonomisk kriminalitet vil det være avgjørende å bevisstgjøre alle medarbeidere om dette. Foretaket har utarbeidet en fullmaktsmatrise på leder nivå 2, 3 og 4 som er under revisjon. Den er med på å klargjøre og bevisstgjøre ledere hva slags fullmakter og dermed også forpliktelser som tilligger deres lederstilling Fullmaktsmatrisen er imidlertid lite kjent i organisasjon.

Nye SUS

Helse Stavanger er ansvarlig for å hindre arbeidslivskriminalitet i forbindelse med bygging av det nye sykehuset på Ullandhaug. Som nevnt tidligere er det i kontraktene med entreprenørene

som utfører arbeid med Nye SUS medtatt bestemmelser som både forplikter entreprenørene til å ivareta sine ansatte og stiller krav til underleverandørene.

Det er etablert et samarbeidsforum med offentlige etater, fagforeninger og organisasjoner for å forebygge og følge opp arbeidet med å forhindre A-krim. Forumet samles annenhver måned. Nye SUS har også inngått en såkalt landsdekkende avtale med Skatteetaten, hvor Nye SUS og Skatt vest har månedlige møter for å følge opp virksomheter som ikke har overholdt regelverk, forpliktelser og/eller frister.

Helse Stavanger er av den oppfatning at både de kontraktmessige forplikter som tillegger den enkelte entreprenør og samarbeidet med både fagforeninger og aktuelle kontrolletater tilsier at det forløpende foretas vurderinger som er med på å redusere risikoen for arbeidskriminalitet ved bygging av det nye sjukehuset.

Risiko:

Manglende kjennskap til hvilke fullmakter og som tilligger den enkelte leder kan øke risikoen muligheten for å utøve økonomisk kriminalitet

Tiltak:

Gjøre fullmaktsmatrisen når den foreligger i revidert utgave bedre kjent blant ledere på alle nivå i organisasjonen